

РЕЛИГИЈА И СРЕДСТВА МАСОВНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

ФИЛМ

КАО МЕДИЈСКО СРЕДСТВО

ЗА МИСИЈУ ЦРКВЕ

С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА

ФИЛМ „СТРАДАЊЕ ХРИСТОВО“

МЕЛА ГИБСОНА

Данка Шпехар

САДРЖАЈ

Увод.....	3
Религија и медији.....	4
Играни религиозни филмови.....	7
„Страдање Христово" (The Passion of the Christ).....	9
Закључак.....	14

ФИЛМ КАО МЕДИЈСКО СРЕДСТВО ЗА МИСИЈУ ЦРКВЕ

С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ФИЛМ „СТРАДАЊЕ ХРИСТОВО" МЕЛА ГИБСОНА

Апстракт: Тема овог рада је истраживање да ли филм може бити адекватно медијско средство, оруђе за мисију Цркве Христове данас. У проналажењу бар делимичног одговора, потребно је дефинисати у каквом времену живимо, какви су данас медији, каква је публика, шта (не)очекују данашњи конзументи, а шта верници и они који се тако декларишу. Кроз кратку историју религиозног филма можемо видети верско-политичко-друштвену мапу друштва, његове потребе и ставове. Филм који је узбуркао светску јавност је „Страдање Христово" (The Passion of the Christ) Мела Гибсона из 2004. године.

Кључне речи: медији, симболи, филм, религија, вера, црква, Холивуд, Исус Христос, „Страдање Христово", „The Passion of the Christ", истраживање, резултати анкете ...

Увод

Медиј је средство које посредује у преносу речи, мисли, идеја. Омогућава људима комуникацију преношењем информација. То је порука присутна од самог почетка света, у различитим облицима. Медији користе медијска, комуникативна средства: симболе, речи, слова, цртеже, слике, фотографију. Посебно симболи, као мистични и свеопшти појмови, имају улогу посредника између човека и стварности, преносе поруку. На грч. (σύμβολο символо) значи "знак, значење, представа".

Кључно место у разумевању симбола је његова интерпретација од стране субјекта. Разумевање зависи и од осећања која нас прожимају док примамо поруку, као и од личног искуства. Свака религија има своје симболе, који увек буде јасне представе код људи, без обзира да ли су и како религиозни. Зато медији најчешће користе симболе, јер су кратки, јасни и конкретни. У раду са децом од првог разреда, док још не знају сва слова, уочава се да већина деце препознаје и именује симболе и зна да их објасни као поруку: срце, крст, полумесец, Давидова звезда, јабука, јелка, балони ...

Медији су свеprisутни у нашим животима и то се обилато користи у најразличитије сврхе. Медији могу много тога, ако је у интересу моћи.

Једно од битних и деликатних питања је: да ли треба користити данашње медије у посредовању, преношењу религиозних ставова, учења и порука? Да ли филмови религиозне тематике треба да „популаришу“ догматику вере, пренесе истину вере и шире религиозност. Они сигурно не могу да замене Божију службу, Литургију, Евхаристијску заједницу, искуствени доживљај храма, манастира, светог места било које религије... али могу да пренесу, побуде и изазову осећања (кључних за веру) и потпомогну у стварању материјалног сазнања о историјским релевантним чињеницама на које се позива свака религија.

Зашто цркве зазиру од медија? Протестанти мање; православне цркве избегавају медије јер су традиционалне, ортодоксне, успорене (за православне је релативан појам времена спрам Есхатона); Римокатоличка Црква зазире од медија, плашећи се да им се због инвазивног укључивања у ватру не „опеку крила“, да не испровоцирају западног мултикултуралног потрошачког либералног демократског непријатеља, који може извући на површину све опсцености и тајне.¹

Религија и медији

Као и медији и религија нуди симболе, слике и приче које осликавају свет. Универзална комуникативна религиозна средства кроз векове су: симболи, слика, музика, икона, фреска, сакрални архитектонски објекти и предмети. Уметност, између осталих и филм, данас је боље медијско средство за преношење порука искуства вере од самог верског текста (једна слика говори више од хиљаду речи).

Утицај филма био је невероватан у XX веку на масовну публику, и као уметност и као индустрија забаве. Од самог почетка филма, филмски ствараоци су били заинтересовани за библијске и црквене теме. Мотиви за дистрибуцију религиозних филмова били су различити: комерцијални, едукативни, проповеднички, прозелитски, искупитељски, духовни...

¹ Славој Жижек, Повратак хришћанско-конзервативне револуције, Шта Европа жели? , Лагуна, 2014.

Поред пребогате ризнице вишевековне црквене уметности, архитектуре, књижевности, оцрквљени едуковани верници имају високе критеријуме у погледу религиозног филма и осталих религиозних модерних садржаја. То често проузрокује, у данашње време, велике дебате и расправе „за и против филма и медија у верске сврхе. Ако узмемо у обзир да Црква без свете мисије није Црква Христова, све оно што је исправно и на добробит Цркве и ширења вере, помоћ је у мисији. Црква не постоји ради себе већ ради света, његовог освећења и спасења. Свако време носи различите историјске догађаје, људе, културу, друштвене односе и вредности, средства за живот и рад... Стога, медији, филм, интернет могу бити у служби мисије Цркве данас.

Ако тековине техничког напретка демонизујемо, онда смо попут наших предака који су то исто говорили за струју, аутомобил... Све има ону природу каквим га човек учини, попут изреке „све је у оку посматрача“. Наш патријарх Павле говорио је да „Ми у другом човеку видимо оно спрам себе, а у предмету симболику какво је наше биће“. Током боравка у Грчком манастиру Нафпактос, који је пре двадесет година имао невероватан рачунарски центар, јеромонах манастира говорио нам је да ништа од ствари не чини само по себи „ни за Бога ни против Њега“, него природа, чињење, дејство ствари долази од човека, „нож сече Просфору и Славски колач али је и оруђе смрти“. Човек свему даје и одузима смисао. Посебно данас. „Можемо ли се сложити са тезом да живимо у цивилизацији у којој има све више информација а све мање смисла?“²

Ми, православни морамо се извући из мисионарске равнодушности, служити у циљу „евангелизације екумене“³ и проповедати поруку спасења Васкрслога Христа: „И рече им: идите по свему свијету и проповедајте јеванђеље свакоме створењу.“⁴ „Идите, дакле, и научите све народе...“⁵ Посебно је данас то важно, у време када је друштво секуларизовано и суштински без Бога. У ово време, по Јиргену Хабермасу, још увек живог модернизма, потребна је рестаурација религије, обнова и поновно увођење вере у јавни живот, јер Христова вера није приватни чин, избор појединца; сам (усамљен, изолован) човек не може се спасити без заједнице љубави. По учењу светих отаца, извор бесмртности и вечног живота није у нама већ у заједници са Сином, а где је Христос тамо је и Дух Свети. Друга Христова заповест каже: „Љуби ближњег свог као себе самог.“⁶ Сотирологија је у Евхаристији, у заједници љубави и сједињењу свега створеног са нествореним, оваплоћеним и васкрслим Сином Божијим у Есхатону. Зато је неопходна хрестијанизација и мисија Цркве.

² Зорица Томић, News Age, уп. Комуникологија, Филолошки факултет, Београд, 2000.

³ Петрос Василијадис, Мисија Цркве у постмодернизму, СПЦ, Београд, 2014.

⁴ Свето Писмо, Јеванђеље по Марку, 16,15, Свети Архиепископски Синод СПЦ, Београд, 2010.

⁵ Исто, Јеванђеље по Матеју, 28,19.

⁶ Исто, Јеванђеље по Марку, 12,31. (Мт,22,39)

Јавно богословље (public theology, δημόσια θεολογία) по о. Клапсису, професору догматике Богословског Факултета у Грчкој, у постмодернистичко време припада медијима. Пре неколико деценија, многе помесне цркве су одустале од експанзивне мисије (какву је имала западна Црква кроз цео XX век) и повлачиле су се у корист „холистичке“ заједнице православних. Ново време има поруке другачијих облика и корисника.

Архиепископ Анастасиос Јанулатос говори о различитим мисијама кроз време: „missio Christi, missio christianorum, missio ecclesiae, missio Dei.”⁷ Појам „мисија” у грчком језику има и значење апостолиа (αποστολή), тј. свако ко врши мисију је апостол - Христов ученик.

Попут старе изреке „ако неће брег Мухамеду, хоће Мухамед брегу”, морамо бити свесни овога времена, слике данашњег човека, детета, тинејџера, конзумента. Бесмислено је жалити за субјективним и прозаичним сећањима на прошлост. Очекивати и глорификовати понашање верника минулих времена, је пропаст. Често се чују демагошки, лицемерни „жал за старим добрим временима Цркве и „правим” верницима” од стране истих оних који су се итекако добро адаптирали у данашњем потрошачком друштву, користе савремене тековине и понашају у складу са њима, који преко масмедија и интернета „анатемишу” постмодернизам, експанзију медија, све оне који имају некакву визију и нешто делају, етикетирајући њих као меркантилне, а себе као духовне и исправне чуваре, последњи бедем одбране православља (брендирани зилотизам).

Потребно је наћи пут до свачије душе. То је спољна мисија Цркве, заједничко хришћанско сведочење сваког од нас на себи својствен начин и проповедање личним примером. Морамо узети у обзир да је већина планете данас необразована, слабо писмена, сиромашна, неспремна и недоступна за озбиљну катихезу и за оцрквљење, али сваки човек жели Божије благослове и нада се чуду и спасењу. Ту наступају свеprisутни медији, филм, стрип, покретне слике...

Истраживање показује да је за многе људе (да не говоримо о деци) религиозни филм био као буквар, кроз њих су научили прва слова и симболе, отворио им се нови свет, глад за знањем, за учењем, за вером, за Богом. Често је то знање одступало од истинског учења Цркве, али и то су кораци напред. Први кораци су скоро увек несигурни и погрешни. Добри религиозни филмови код људи изазивају дубока осећања, размишљања, унутрашњи дијалог, преиспитивања, радозналост, глад за додатним сазнањима. Ако такав филм отвара врата човекове душе жељне вере, Бога, онда је то пут. У вери се

⁷ Archbishop Anastasios Yannoulatos, How Religious Communities Can Contribute, 2001.

узраста, расте, сазрева, али све почиње са импресијом, емоцијом, екситацијом душе. Шлајмахер и говори о томе, да религија поред метафизике и етике, захтева посебну област у души.

Живимо у постмодернистичко доба, то је датост, чињеница и ако вера жели да опстане, не може остати рурални феномен. Узалудна је носталгија, са њом постајемо друштвено нерелевантни, на маргинама. Негде на лелујавој граници позног модернизма и постмодернизма, протерани Бог се вратио, али какав нам је Бог потребан сада?

Постмодернистичка религиозност је флуидна, изашла је из порти, променљива је, делимично је задржала традиционалне детаље, али тражи нове форме, нове одговоре, преко интернета, медија, поп литературе, егзотичних духовних брошура и кратких водича, инстант 3 у 1 (на размућивање) ...

Играни религиозни филмови

О односу хришћанства и филма, изузетно је тему обрадио ђакон Ненад Илић. У свом чланку „Хришћанство на филму“ дао је хронолошки преглед и стручну критику хришћанских филмова.

Већина хришћанских филмова потиче из Америке и углавном су протестантски. Снимљени су са добром намером да се пренесу и прошире хришћанска порука, јеванђељске истине и вредности. Многи продуценти, иако потковани знањем верских текстова, у томе нису успели. Било је покушаја и у православном свету, у Грчкој православној цркви, али се показало да није лако направити добар „хришћански“ филм. Потребно је ипак надахнуће, нешто „више“... каже ђакон Ненад Илић. Ако најбоља уметничка дела настају од Богом обдарених људи и/или у Богом обдареном тренутку, онда нам је потребан посебан стваралац који ће у неком посебном тренутку бити обдарен Светим Духом и духовним созерцањем.

Православни филмски свет је минималан. Руси су урадили више документарних религиозних филмова и филмова где религиозна тематика није експлицитно доминантна, већ има верско-моралну причу. Оно што је специфичност православног света је проблематика глумачког представљања Исуса Христа, али где има жеље и циља, има и начина.

По квалитету играни религиозни филмови могу се поделити у више категорија:

- тенденциозни
- аматерски наивни и/или површни
- ниске уметничке вредности
- превише сентиментални
- недоследни библијском тексту или верском предању
- тријадолошки и догматски неприхватљиви за Цркву
- посебне уметничке и религиозне вредности („Чудотворац“, „Острво“, „Страдање Христово“ „Quo vadis“, „Бен Хур“...)

По тематици играни религиозни филмови могу се поделити на филмове:

- о животу Исуса Христоса
- о Библијским темама (у јеврејској заједници Старозаветне приче су често екранизоване за децу и младе, као едукативно-морални приручници)
- о историјату хришћанске цркве и историјским реалностима повезаних са вером (прогон хришћана у раном хришћанству („Quo vadis“ и „Бен Хур“), крсташки ратови и „Небеско краљевство“, верски ратови, инквизиција...)
- са морално-верским порукама, о духовно-верском преобраћењу, о човековом самопреиспитивању, о проблематици живота: лична искушења, сумње и борбе човека, превазилажење свакодневице и бесмисла, алтернатива животу, универзалне вредности ...

Први религиозни филмови:

- Француски неми филм „Живот и страдање Господа нашег Исуса Христа“ из 1905. године. Филм је посебан по томе што се приказује Преображење Господње на Тавору.
- Амерички неми филм „Краљ Краљева“ из 1927. године као холивудски спектакл.
- Филм „Бен Хур“ из 1959. године, велики филм где лик Христа није потенциран у првом плану.
- Италијански филм „Јеванђеље по Матеју“ из 1964. године подржан од Римокатоличке цркве, уметнички значајан филм.

- Амерички спектакл „Највећа прича свих времена" из 1965. године, филм одличне фотографије и предела у којима је сниман. Одлично је приказано Васкрсење Лазарево.
- Италијанско-енглески „Исус из Назарета" снимљен је 1977. године као мини серија, по комплетном преводу Јеванђеља, значајан по лику Јована Крститеља Претече и порођајним мукама Богородице Марије.
- Контрoверзни слободнији (не)хришћански филмови попут „Исус Христос суперстар" и „Годспел" (Еванђеље) оба из 1973. године, затим провокативни филм „Последње Христово искушење" из 1988. године који је осуђен од стране Римокатоличке цркве као јеретички и светогрдни.
- „Исус" из 1999. године наглашава људску страну Христове личности, али је посебан по одличним сценама Христових чуда, Богојављења, Кушања на Гори.
- Руско-енглески анимирани дечији филм „Чудотворац" из 2000. године, чији је копродуцент филмска кућа Мела Гибсона „Icon productions". Специфичност филма је опис пута у Емаус и прича васкрсле Јаиروه кћи Тамаре.
- Из исте филмске куће „Icon productions" долази по много чему изванредан филм „Страдање Христово" Мела Гибсона из 2004. године.⁸

„Страдање Христово" (The Passion of the Christ)

„Страдање Христово" је велика и најуспелија филмска јеванђељска прича, премијерно приказана 2004. године у режији Мела Гибсона. Филм је номинован за три Оскара: за музику, шминку и фотографију. То је филм невероватне симболике, сведене а тако ефектне.

Изванредан је по много чему: комерцијално најуспешнији филм о хришћанству, али и један од филмова са највећом зарадом у историји филма (око 650 милиона долара). Подигао је много прашине и оспоравања. Постао је врста феномена о којем су се водиле полемике свуда у свету, изјашњавали се верски и црквени великодостојници, јавне личности, верници, лаици, аматери и професионалци.

⁸ Ђакон Ненад Илић, Хришћанство на филму, Православни катихета, СПЦ, Београд, 2014.

Реалистичан приказ Христових мука је главна „стручна“ замерка филма. Много тога овом филму даје вансеријски квалитет.

Редитељ филма Мел Гибсон је био лудо храбар када се одлучио на овај корак да направи филм на тему стару две хиљаде година, која је највише тумачена тема у новој ери; на тему која је вековима обојена комплексним религиозно-егзегетско-морално-историјско-политичким тоновима.

Мел Гибсон чекао је петнаест година да „сазри“ идеја, провео је неколико месеци у једном католичком самостану и православном манастиру, прочитао је Свето Писмо, написао је сценарио који је украден, па прослеђен неком католичком удружењу које је критиковало сценарио, затим су га одбиле све продуцентске куће и на крају је сам финансирао свој филм у оквиру своје филмске куће „Icon productions“. За сценарио су коришћени делови Старог Завета и сва четири Јеванђеља. „Можда ћу да изгубим новац, али бар ће бити добро за спасење душе“ духовито је коментарисао Мел Гибсон, који се и сам појављује у филму, у сцени на Голготи.⁹

Филм подразумева неко предзнање гледаоца и самоконтролу емоција. Римском папи се свидео филм, па су попут зеленог сигнала, одржаване премијере у многим градовима по свету, за верске поглаваре и службенике. Филм је покренуо директно и јавно медијско иступање цркава и хришћанских верских заједница, почела је офанзивна хришћанска мисија.

Филм уводи гледаоца у причу о два последња дана Христовог живота и теолошки врло значајна: Велики четвртак (Прва Евхаристија, Тајна Вечера, издаја) и Велики петак (дан највеће хришћанске жалости и туге због Христових мука, осуде и страдања). Кроз Христова сећања, флешбекове, појављују се фрагменти из Његовог живота и учења. Филм ставља акценат на последње и најтеже сате Христовог живота, од молитве у Гетсиманском врту, после Тајне вечере и Причешћа до смрти на Часном крсту у повечерје Великог петка. У духу Римокатоличке цркве је потенцирање Христових мука и страдања, Римокатоличка теологија Великог петка (како ју је звао Георгије Флоровски), Распећа, који је јасан римокатолички симбол.

Негативне критике односиле су се највише на стравично мучење Христа. Неки православни критичари су критиковали потенцирање натуралистичког приказа искиданог крвавог Христовог тела, по њиховом мишљењу редитељ је анулирао Божанску, духовну природу Сина Божијег. Филм је проглашаван за најбруталнији и најнасилнији филм последње деценије. Мел Гибсон на критике

⁹ www.prva.rs/program/film/38557/stradanje-isusovo.html

одговара: „Желео сам да прикажем величину Христове жртве која је мотивисана љубављу. То је прича о вери, нади и љубави." Ко не познаје догматику Христологије, или није бар прочитао бајку „Себични цин" Оскара Вајлда, осудиће филм као бруталан, насилан и бесмислен. Символички смисао страдања приказан је јасно у филму у само пар секунди и пар реченица. Христос пада поред свог крста и грли крст са речима: „Оче ја сам Твој Син и Твој слуга." Неколико метара даље стоји везани разбојник који гледа измученог Христа и довикује му: „Будало, зашто грлиш свој крст?"¹⁰

У филму се користе арамејски дијалекат старохебрејског језика и латински језик.

Филмску екипу чине награђивани: извршни продуцент, директор фотографије, дизајнер, костимограф, мајстор за специјалне ефекте, монтажер, глумци...

У филму глуме и православни глумци, румунска глумица Маја Моргенстен и бугарски глумци Христо Живков и Христо Шопов.

Сцене су рађене са ефектима контраста светла и таме, светла које се једва пробија кроз таму, костими су ручно рађени, такође у стилу Каравађа. Цела екипа шминкера и фризера доведена је из Холивуда. Много тога је речено кроз симболе, светло, музику, без речи.

Филм почиње без уводне шпице, без наслова, без листе глумаца.

Почетак је стих пророштва старозаветног пророка Исаије који је живео седам векова пре Христа:

„Али он би рањен за наше пријеступе,

избијен за наша безакоња;

казна бјеше на њему нашега мира ради

и раном његовом ми се исцелисмо."¹¹

Интересантно је да филм почиње баш овим стиховима старозаветног пророштва, иако слично имамо и у Првој посланици Петровој 2,24. Ово није једина веза са Старим Заветом, што указује на темељни и целовит приступ Мела Гибсона теми, теологији, Светом Писму и поруци. Аутор даје пун догматски смисао страдању Христовом, указује на јудеохришћански концепт и потенцира потребу

¹⁰ Филм „Страдање Христово" , 73. минут.

¹¹ Свето Писмо, Књига пророка Исаије, 53,5.

познавања целе Библије, не само Новог Завета. Упућује нас на значај и смисао доласка Сина Божијег на земљу.

Само кратко се треба осврнути на лаичке коментаре негативне критике да је филм антисемитски. То показује непознавање целе Библијске приче: Стари Завет је историја Јевреја, пророк Исаија је из Јерусалима, Богородица Марија, Јован Крститељ Претеча, христови апостоли и први хришћани су Јевреји. Христос не укида јеврејску веру и Стари Завет већ их проширује, у Њему се испуњава цео Стари Завет. По речима Светог Максима Исповедника из VII века по Христу: „Нови Завет у Старом се скрива, Стари Завет Новим се открива” .

Лик Јуде Искариотског, ученика издајника, одлично је приказан, посебно у сценама: кад је издао Христа за 30 сребрњака које му првосвештеник Кајафа баца у врећици (Јуда понижавајуће пузи по земљи и сакупља сребрњаке) и касније када га опседа ђаво, мучи му душу, он губи разум, луди... Гледалац осећа Јудину душевну агонију и пропаст.

Лик ђавола, сатане је први пут приказан као бесполно биће, пали анђео сатана, без свих оних визуелних манифестација ранијих искаркираних ђавола и ђаволчића у филмовима. Добро је повезана прича о Еденском паду и змији, са змијом у Гетсиманском врту, затим дете ђаво које се „церека” у сатанином наручју, продубљујући патњу Богородице која гледа патњу свог Сина.

Христа воде ка Голготи, са једне стране погледом га прати мајка Богородица, са друге стране пута прати га сатана који покушава да сломи Богородичин дух. Њих двоје погледима одмеравају снаге. Упечатљива је сцена сатаниног крика, крика губитника, из подземног света, пакла, после Христове смрти на крсту.

Једна од величанствених улога је лик Богородице Марије. Свако осећање, свака мисао, дубоко богословско учење је приказано на лицу глумице Маје Моргенстен. Богородица разуме смисао страдања свога Сина и то је суштина православне догматике, прихвата Божију вољу и носи се са тим. Најупечатљивија је сцена испод Часног крста, пијета. Тако мало речи, а тако много говори Богородичино лице у филму. Директна, дубока, јасна, симболичка, сведена глума која се памти.

У филму је и приказ како је настао Нерукотворени лик Христов на убрису побожне Веронике, која храбро покушава да напоји измученог Христа.

Улога Христа је првобитно била понуђена другом глумцу. Када је сценарио понуђен Џиму Кавизелу, он је тада имао 33 године и његови иницијали у оригиналу су ЈС (James Caviezel) , (Jesus

Christ). У току снимања филма више пута глумац Кавизел био је повређен, добио је пар удараца бичем од којих и данас има ожиљке. Два пута га је ударио гром на снимању, добио је хипотермију током снимања, крст за распеће пао је на њега и повредио му раме. Није имао дублера и лично је глумио сцену распећа. Он сматра да му је овај филм животно дело.

Филм „ Страдање Христово" је медијски феномен и по невербалној комуникацији, која је „књишки пример" квалитетног медијско-уметничког рада. Заступљени су: језик тела, гестови, израз лица, телесни став, простор, додир, парајезик, костими...

Одлично је дочаран ефекат нахушкане масе, чији се корени налазе у синдрому ловачке хајке. Мада под масом можемо уврстити и публику широм света. Цео филм је материјал за тумачење психологије масе, користећи научно искуство Ле Бона.¹²

Фантастична је идеја представљања васкрсења, кратка, сведена и јасна.

У истраживању (кроз анкете и разговоре са пунолетним особама), нико није филм окарактерисао као антисемитски, ни као говор мржње против Јевреја, ни као насилан филм који изазива бес, гнев и подстиче на освету. Ово су, иначе, биле главне негативне критике овог филма у свету. Тачно је да су се ова негативна осећања јављала углавном код деце и лаика, као последица непознавања смисла и значаја Христовог рађања, страдања и васкрсења, неканалисаних и неформираних емоција. Потребно је рећи да је филм, по захтеву продуцента, намењен публици старијој од 18 година.

У разговору су прикупљени подаци да жене са млађом децом нису одгледале филм до краја, или су прескакале сцене мучења, биле су узнемирене, што се може објаснити појачаним мајчинским емоцијама.

Филм је имао бројнију публику тамо где је изазивао јавне расправе и полемику, по принципу „где има ватре има и дима". Када се кроз медије скреће пажња на нешто, онда се јавност осећа прозваном да у томе учествује, да доноси свој суд, без обзира колико је упућена у тему и компетентна да о њој дискутује.

¹² Гистав Ле Бон (1841 - 1931), француски социјални психолог, социолог, антрополог.

Свако мучење је страшно, ненормално би било гледати сцене мучења и уживати. Сцене Христовог мучења јесу страшне, Он их је због нас трпео. Лако је бити са Господом на Тавору, али тешко је бити са Господом на Голготи. Васкрсење не бива без смрти. „Кршћанска теологија говори о коначном и извршеном самопонижавању Бога у човјеку и особи Исуса. Тиме Бог у Сину улази у ограничену, коначну човјекову ситуацију...Он се понижава и прихваћа цјелокупно човјечанство без граница и увјета тако да у Њему може судјеловати сватко са својим цјелокупним животом...Он се понижава и на себе преузима вјечну смрт безбожних и сватко ко је напуштен од Бога може искусити своје заједништво са Њим.“¹³

Закључак

Ово је време експанзије медија и ми смо затвореници медијског кавеза, хтели то или не. Ако је реалност већ таква, имамо две могућности, или да је мењамо или да је прихватимо. У сваком случају, права Христова мисија не би требало да зависи од услова, свако време је реално и једино дато време у том тренутку, морамо се служити оним оруђем којим располажемо, а то су у овом тренутку медији. „Овај филм је јеванђеље савремене доминације Слике над Речју.“¹⁴

Медији могу бити моћно средство хришћанског образовања, дијалога Цркава, христијанизације света, људске комуникације. Медији нису у супротности са православљем, Бог Отац је комуницирао и слао поруке библијским личностима. Учење о Светој Тројици-Тријадологија говори о односу, комуникацији три ипостаси. Бог Света Тројица **шаље** три анђела да их Аврам **види**, анђели **причају** са Саром и Аврамом. Слика, реч, порука, кретање.... Филм.

Ако религиозни филм буди религиозна осећања која воде човека ка религиозним искуствима, тим искуствима, по Хабермасу, мора се признати епистемички статус. Свет, какав год да је, заслужује христијанизацију.

„Јер Бог не посла сина својега на свијет да суди свијету, него да се свијет спасе кроза њ.“¹⁵

Христос је умро за све нас, не само за одабране, рекао је Лешек Колаковски.¹⁶

¹³ Jürgen Moltman, Распети Бог, Ријека, 2005.

¹⁴ www.vreme.co.rs/cms/view.php?id-37538

¹⁵ Свето Писмо, Јеванђеље по Јовану, 3,17, Свети Архијерејски Синод СПЦ, Београд, 2010.

¹⁶ Лешек Колаковски, Да ли је Господ Бог срећан и друга питања, Градац, Чачак, 2013.

ЛИТЕРАТУРА

1. Славој Жижек, Повратак хришћанско-конзервативне револуције, Шта Европа жели? , Лагуна, 2014.
2. Зорица Томић, News Age, уп. Комуникологија, Филолошки факултет, Београд, 2000.
3. Петрос Василијадис, Мисија Цркве у постмодернизму, Православни катихета, СПЦ, Београд, 2014.
4. Свето Писмо, Свети Архијерејски Синод СПЦ, Београд, 2010.
5. Archbishop Anastasios Yannoulatos, How Religious Communities Can Contribute, 2001.
6. Ђакон Ненад Илић, Хришћанство на филму, Православни катихета, СПЦ, Београд, 2014.
7. Филм „Страдање Христово“, „Icon productions“, 2004.
8. Jürgen Moltman, Распети Бог, Ријека, 2005.
9. www.vreme.co.rs/cms/view.php?id=37538
10. <http://mondo.rs/a25682/Zabava/Film/Stradanje-Isusovo-najkontroverzniji-film-ikad.html>
11. <http://www.krstarica.com/film/filmske-vesti/kako-je-stvaran-film-stradanje-isusovo-3/>
12. http://sr.wikipedia.org/sr-el/Страдање_Христово
13. <http://arhiva.glas-javnosti.rs/arhiva/2004/04/24/srpski/K04042309.shtml>
14. <https://groups.yahoo.com/neo/groups/SrpskaInformativnaMreza/conversations/messages/25627>
15. www.prva.rs/program/film/38557/stradanje-isusovo.html
16. Лешек Колаковски, Да ли је Господ Бог срећан и друга питања, Градац, Чачак, 2013.